

Радислава. Історія одного кохання

КУПИТИ

Київська Русь, XIII століття. Ружею цвіла Радислава на весіллі, бо кохала боярина Мстислава пристрасно. А він посміхався й підраховував зиски від шлюбу - багата, вродлива, ще й рідня князя Данила Галицького... Недовгим було сімейне щастя молодої. Розтоптав її мрії жіночі Мстислав. До родового маєтку, куди входила вона господинею, привіз він коханку. Здавалося б, немає для дружини нічого більш принизливого. Але чоловік змушує її до гріха - наказує звабити ординця Ариундея. Розчавлена й зневірена Радислава йде на ложе до ворога...

ДАРИНА ГНАТКО

Радислава

Історія одного
кохання

Золота письменниця
України

КСД

ДАРІНА ГНАТКО

Радислава
Історія одного
кохання

РОМАН

ХАРКІВ
2022 **КСД**

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
2022

ISBN 978-617-12-9440-0 (epub)

Жодну з частин цього видання не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі без письмового дозволу видавництва

Електронна версія зроблена за виданням:

Дизайнер обкладинки Іван Дубровський

Гнатко Д.

Г56 Радислава. Історія одного кохання : роман / Дарина Гнатко. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2022. — 320 с.

ISBN 978-617-12-9308-3

Київська Русь, XIV століття. Ружею цвіла Радислава на весіллі, бо кохала боярина Мстислава пристрасно. А він посміхався й підраховував зиски від шлюбу — багата, вродлива, ще й рідня князя Данила Галицького... Недовгим було сімейне щастя молодої. Розтоптав її мрії жіночі Мстислав. До родового маєтку, куди входила вона господинею, привіз він коханку. Здавалося б, немає для дружини нічого більш принизливого. Але чоловік змушує її до гріха — наказує звабити ординця Ариундея. Розчавлена й зневірена Радислава йде на ложе до ворога...

УДК 821.161.2

© Іргізова Ю. Г., 2021

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», видання українською мовою, 2022

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», художнє оформлення, 2022

1

— Боярин приїхав.

Радислава — єдина донька заможного боярина Пилипа Довгодума, родича самого вельможного князя Данила Галицького, — вся стрепенулася від цих слів мамки своєї Мокрини й підхопилася легкою пташиною з лави. Карі, темно-коричневі її, гарні та великі очі так і засяялися, а тонкі, проте сильні ручки ухопилися схвильовано за товсту косу лискучого волосся каштанового кольору. Стільки часу чекала вона на заповітну цю хвилину, коли нарешті зможе ж побачити боярина Мстислава Борисовича, за котрого просватував її батечко й про вроду котрого землями Галицько-Волинського князівства ширилися захоплені оповідки! Принаймні брати самої Радислави не раз промовляли об тім, що боярин цей з Переяславських земель уже не перший рік вважається чи не найвродливішим чоловіком Київської Русі. А вже яким хоробрим він був... справжнім лицарем, про зустріч з яким так мріється ніжне дівоче серце. Походився Мстислав Борисович з роду В'яженичів, котрі володарювали землями південніше від Києва, й мав від померлого батька спадком два маєтки поряд Дніпра та річки Псел. За словами батечка, землі там були дещо дикі й не раз охоплені вогнем від набігів монгольської орди, маєтки В'яженичів палали теж не одного разу, та завжди відбудовувалися знову. Й Радислава мислила собі — це ж скільки сміливості треба мати людині, щоб жити в тім дикім краю й майже не страшитися навал орди. Ще не знайома з нареченим, вона вже відчувала захоплення тим мужнім лицарем, з котрим батько зустрівся під час своєї подорожі до Києва. Батечко їздили разом з князем Данилом у справах князівства й на обіді в одного боярина й познайомилися з боярином Мстиславом Борисовичем. Хтось жартома прокричав, що молодший з братів В'яженичів шукає собі нареченої, а князь Данило також наче жартома, а наче й справді прокричав у відповідь, що кращої дружини від єдиної доньки його товариша Довгодума по всій Русі не знайти. І В'яженич несподівано зацікавився... Ось так, з ласки самого князя, й знайшлася для Радислави доля. Між батечком та В'яженичем було домовлено, що боярин приїде свататися за місяць і коли сподобається самій Радиславі, то й з весіллям баритися не стануть. І цілий цей місяць Радислава

потерпала від цікавості таки побачити нарешті Мстислава Борисовича, мріяла в темні години, коли покладалася спати, про зустріч свою першу з боярином. Як він з'явиться при маєтку, спішиться з коня свого баского, у свиті, шитій шовком золотавим, та плащі-корзно з коштовною застібкою на однім плечі, що приховує сильне та мужнє його тіло, й вітер, налетівшись несподівано, торкнеться його золотавого волосся. Увійде до зали великої, й там уже на нього вона чекатиме з нетерпінням. Він підійде ближче, зазирне до очей уважним поглядом очей своїх, і їх обох відразу ж, в одну хвилину захопить почуття, яке матінка з батечком звать коханням і яке поєднує її батьків уже так багато років...

Й ось Мстислав Борисович у Пересопниці.

Захвилювавшись, Радислава завмерлася на одному місці, відчуваючи, що не зможе навіть поворушитися від того хвилювання, що охопило її всю. Дивилася мовчки, як її покоївки прилинули до вікна, аби побачити нареченого господині своєї молодії, й самій так кортілося опинитися поряд їхніх допитливих голівок та визирнути з палацу, побачити нарешті того, про кого так багато думалося й мріялося. Але чомусь не змогла того зробити... не насмілилася чи перестрашилася невідомо й чого.

З задуми випурхнула, коли торкнулися її теплі руки мамки.

— Й чого, лебідонько моя, зажурилася?

Поглянула на Мокрину великими карими очима.

— Страшно мені раптом заробилося, нянечко... Чомусь страшно...

Мокрина посміхнулася.

— То буває... Але все минеться, лиш покличуть тебе батечко до зали й познайомлять з боярином твоїм.

Радислава посміхнулася, хоча страхи й не покинули її до кінця. Тепер мала вона лиш тільки чекати — чекати тої заповітної хвилини, коли батечко накажуть покликати її до великої зали, в котрій і мають зустрічати гостей. Чекати... Вона ж місяць перетерпіла того виснажливого чекання, й зараз декілька лиш хвилин того чекання видавалися для неї просто нестерпними.

А дівчата біля вікон уже почали доповідати.

— Ой, голубонько наша, який гарний твій наречений! Волосся в нього й справді мов те золото червоне. Такого рудавого ми ще

не бачили. Високий він та дужий — справжній лицар, і подарунків привіз яких багатих...

Радислава таки не втрималася. Підійшла до одного з вікон і побачила, як батечко цілуються з високим боярином, волосся котрого й справді горілося вогняним багаттям на яскравому літньому сонечку. Серце вмить забилося сильніше й так, мов було заходилося в грудях її молодих.

Її наречений.

Боярин Мстислав Борисович.

Дивилася, мов зачарована, до тих пір, поки не увійшли вони з батечком до палацу, а потім повільно відійшла від вікна. Страх, невідомий раніш, але наполегливий страх заволодівся нею знову. Чому так боязко заробилося побачити його тепер, коли в думках своїх та мріях такою сміливою уявляла собі першу їхню зустріч? Радислава не розуміла саму себе й ледь дочекалася була тої хвилини, коли до світлиці її увійшли матінка й лагідно усміхнулися від порога.

— Батько кличуть тебе знайомитися з нареченим.

Радислава підійшла до мами й міцно обійняла неньку.

— Матінко... а який він?

Та посміхнулися.

— Боярин Мстислав Борисович? Він і справді дуже вродливий, як про нього й говорили, а вже який вихований та красномовний! Та що я буду тобі переповідати? Ходімо, й ти сама все побачиш. До того ж батько твій чекає на твою відповідь, аби розпочати приготування до весілля, яке вже погодили святкувати в Пересопниці.

Радислава повільно посміхнулася. Як пощастилося їй мати такого люблячого батечка, котрий пообіцявся їй, що не стане неволити її до шлюбу з нелюбом, з людиною, котра не припаде їй до вподоби, а віддасть заміж лиш за того, на кого вона сама згодиться. Й боярин же Мстислав Борисович був не першим, хто сватався до єдиної доньки заможного боярина Пилипа Довгодума. До нього траплялося багато гідних бояр, котрі начуті були про вроду єдиної доньки заможного Довгодума й приїздили або самі до Пересопниці, або ж домовлялися про сватання через родичів чи ще когось. І Радислава, привчена ще з самого дитинства до думки, що неодмінно настанеться такий день, коли вона має буде виконати святий обов'язок і стати дружиною гідному боярину, все ж не могла ніяк погодитися на шлюб з котримсь

із тих, хто приїздив до Пересопниці раніш. Хоча й припадні з лица, й досить вродливі — та не викликав жоден у ній того бажання, аби полишитися з ним на все життя поряд, аби прожити до самого скону одного з них, коли тільки смерть буде спроможною розірвати той союз, освячений вінчанням. А ось з боярином Мстиславом Борисовичем все було якось інакше... Тільки був приїхав батечко з Києва й розповів їй про перемовини з В'яченичем стосовно шлюбу між ними, так і втратила вона дивом спокій. Незбагненим чином саме цей незнайомий боярин зачепив у її душі та серці неznані почуття, й саме на його приїзд чекала з нетерпінням та цікавістю.

В залі великій палацу батьківського було велелюдно та гамірно. Батько наказали влаштувати бенкет на честь приїзду гостей, тому що разом з Мстиславом Борисовичем прибулися також і його родичі, серед котрих був і брат його старший Роман Борисович зі своєю дружиною бояриною Устинією світ Мелетіївною. Батько Радислави та гості влаштувалися на «сінях» — своєрідному помості великої зали, на якому було поставлено великий стіл. А стіл уже той так і вражав — чого лиш тільки на нім не було! Білі, вишиті шовком скатертини заставлені були мисками й тарелями зі срібла, а перед господарем та гостями поставили тарелі золоті, й голова кружлялася від тих пахощів, що підіймалися від столу того. Птиця та дика худобина, запечена й засмажена, гордовито виднілася на тарелях зі срібла й так і мановила до себе незрівнянним запахом та рум'яною скоринкою. Та самій Радиславі в ту хвилину навіть і дивитися не бажалося в бік всієї тої смакоти — від хвилювання бідолашну ледь не нудило, й підломлювалися ніжки, взуті в гарно вишиті сап'янці з м'якої шкіри. Та все ж ішла до столу, за яким уже порозсідалися гості разом з батечком та братами, хоча й вбачала на собі погляди зацікавлені та уважні родичів боярина Мстислава Борисовича. Проте лицями тими незнайомими лиш тільки сковзався погляд великих очей її, зовсім не затримуючись, і все не наважувався полинати до того одного, хто сидів поряд батечка.

Нарешті зупинилася вона перед батьківським столом і почула голос батька:

— А ось і наша Радиславочка!

Й незнайомий чоловічий голос відгукнувся на його слова:

— Я просто вражений красою Радислави світ Пилипівни.

Радислава завмерлася на місці, не наслідуючись навіть очей підвести на свого майже нареченого, хоча й відчувала та розуміла, що той зараз дивиться на неї. Але знала, що має такі звести погляд... й звела його повільно. Поглянула нарешті на боярина Мстислава Борисовича. А він уже стояв перед нею... так близько, що навіть і дух захоплювало. Не з вікна тепер дивилася на нього й розуміла те, що правду промовляли брати й справді красенем був В'яженич неймовірним. Золотаво-рудаві кучері, зовсім як у дівчини, опускалися лискучим вкривалом на його широкі та могутні плечі й гарно обмальовували округле його лице з високими вилицями, сірими очима, що гарно відтінялися густими темними віями та бровами й дивилися на неї зараз так... так незвично та хвилююче, що навіть і земля втікалася з-під ніг. Мов зачарована, дивилася на нього, ледь розуміючи те, що говорить він їй щось, захоплюючись красою її, та слова його луналися мов здалеку, а сама вона все не могла надивитися на лице його, що сяялося перед очима її сонцем ясним. З усіх бояр, що свататися приїздили в Пересопницю, Мстислав Борисович видався їй найкращим у світі, й на вроду виключну лица його вготовою вона була дивитися чи не все життя своє, милуючись ним безкінечно. Й затремтіла занепокоєно тоненька дівоча ручка, коли Мстислав Борисович простягнув їй свою руку, аби допомогти піднятися на сіни. Так розхвилювалася, що ледь і відчула доторкання його рук, і швидко поглянула на батечка, котрий уважно й дуже уважно за нею спостерігав.

За декілька хвилин почула від батька тихе запитання:

— То що, Пересопниця має готуватися до весілля?

Радислава зачервоніла округлим личком, опустила очі й прошепотіла:

— Має.

За мить зала так уся й загуділася, коли боярин Пилип Довгодум сповістив про те, що за три дні донька його повинчається з боярином Мстиславом В'яженичем. Лунали вигуки та побажання довгого щастя та міцної родини, принесли челядні ще меду та заморського вина дорожнього, а Радислава все стримувала себе, аби не обертатися занадто часто та не дивитися на нареченого свого, не в змозі надивитися. Й так вірити хотілося їй, що оцей боярин, що сидів поряд неї й усміхався їй, на все життя подарує їй щастя та кохання, як то

вчинив батечко, заробивши матінку надзвичайно щасливою та коханою. Й як раділося серденько її юне на наївне тому, що нарешті віднайшла їй доля мужа жаданого, такого мужа, до котрого припалося й серце її, й душа дівоча.

На другий день Пилип Довгодум влаштував лови для шанованих гостей.

А Пересопниця готувалася до весілля.

Батьківська затишна домівка, великий кам'яний палац Довгодумів перетворився на розбурханий бджолиний вулик, яким вешталися й носилися швидким вітром челядні й старшини. Починали прибувати гості з поважних бояр, а в день самого весілля очікували на князя великого Данила Романовича, короля Київського. Та самої Радислави та передсвяткова лихоманка мало торкалася. У нареченої були свої думки та клопоти. Клопотами здебільшого займалася мамка Мокрина, керуючи пошиттям весільного зодягання, а ось думки полишалися Радиславі. Мало бачилася вона з нареченим, та вже навіть і думки страшилася об тім, що могло б не бути тої людини в її житті. Повністю зачарована й захоплена його вродою, рахувала вона години й хвилини до тої заповітної миті, коли нарешті повинчають їх у родинній церкві села Пересопниці. Робилася неуважною до всього, що не стосувалося боярина її незрівнянного, наче послула з розплющеними очима сновигала боярськими пишними хоромами, лиш відсторонено спостерігаючи, як дівчата-покоївки в скрині ковані збирають придане її багате та майже безкінечне. Матінку в ті дні бачила рідко — керували рідненька вготуваннями до пишного весілля, поки чоловіки розважалися ловами та бенкетами. Познайомилася Радислава більш тісно за цей час з дружиною брата Мстислава Борисовича Устинією світ Мелетіївною. Бояриня та походила з Брянського князівства й була собою пишна та вродлива лицем. З пшеничними густими косами, котрі майже завжди ховала під повойник та вишитий червоний убрус, зі швидкими блакитними очима та повновидими вустами, бояриня та весь час звертала на себе чоловічу увагу в залі та дворі палацу Довгодумів. І сама пишалася тою увагою, зауважуючи зі сміхом:

— Завжди була я годована чоловічою увагою: й у Брянську дівицею, й тепер на землях ваших і вже заміжня за Романом Борисовичем. Мов медом я намазана чоловічому племені, й, коли захочу, будь-котрий чоловік стане моїм.

Саму Радиславу таке похваляння дещо вражало.

— Як ви можете таке промовляти? У вас же муж є, котрого ви маєте кохати!

Устинія у відповідь на ці слова тільки морщила вродливе своє личко.

— Муж, котрого кохати я маю? Яка ж ти, лебідонько, ще наївна та чиста. Не знаєш певне того, що люди не лише з кохання великого шлюби між собою вкладають? Чи тобі просто поталанило мати такого батечка, котрий зовсім не змушував тебе йти проти серця свого жіночого. А я вже мала батька, бодай йому б у могилі важко лежалося, котрий геть почуття мої не брав до уваги. Сказав, що стану я дружиною боярина Романа В'яженича — й спробуй тільки слово проказати непослуху чи прохопитися об тім, що не любий мені боярин і не бажаю я до скону свого зватися його дружиною. Відразу ж або сам забив би так, що не швидко отямишся, або ж старшин своїх нацькував би. А мужа свого я й днини жодної не кохала — нудить мене від нього, мов від пересолодженого меду. А ти ж бачила його — потвора, не те, що брат його молодший. І це ж потрібно було двом братам та від батьків одних уродитися такими оце різними.

Радислава тільки очима лупала. Слова боярині Устини видавалися їй дивними.

— Й ви без кохання живете зі своїм мужем?

— Без кохання.

— Але ж як так можна?

Устина незрозуміло фиркнула.

— А ось так і можна! З часом людина звикається з усім. Звиклася й я. Хоча іноді бажається просто вбити ту потвору. Та не дивися на мене так, не я єдина перетерпаю подібні страждання. Скільки дівчат змушені вступатися до шлюбу з нелюбами з волі батьків своїх жорстокосердих, котрих зовсім не цікавить те, що на серці у дитини й чи бажає сама вона ставати дружиною вибраного батьком мужа. Це нікого не цікавить і не обходить, й такі батьки, як твій, — то є велика рідкість зараз. І тобі можна лиш тільки позаздрити — станеш дружиною такого красеня, як Мстислав. Скажу тобі правду як майбутній родичці, що я сама більшого щастя в житті не мала би, коли б могла покохатися з таким чоловіком, як брат мого мужа.

Радислава швидко поглянула на Устинію. Чомусь слова жінки болісно вкололи її серце й видалися вкрай неприємними, хоча сама

Устинія й проказувала все це наче жартуючи, з веселим усміхом на повновидих устах.

— Вам подобається Мстислав Борисович?

Устинія весело розсміялася.

— А кому ж він не подобається? Ти станеш дружною надзвичайно вродливого чоловіка, котрий так і мановить до себе жіночі споглядання. Бережи своє щастя, Радиславо, а то в житті всяке може трапитися — й не встигнеш озирнутися, як зруйнує хтось твоє щастя жіноче.

Устинія, промовляючи ці незрозумілі слова, продовжувала посміхатися й наче жартувати, але для Радислави ті промовини видалися застереженням і холодом вмить скували серце, що ще хвилину тому палало теплом та впевненістю у власному її щасті. Вона не розуміла Устинії, не розуміла того, навіщо промовляє та такі речі перед весіллям наречених, мовби хоче ненароком якось... погане насіння посіяти в душу й серце самої Радислави, затьмарити ту радість сокровенну, що оселилася в серці її молодім від дня зустрічі з Мстиславом Борисовичем. І в ту мить зрозуміла вона, що ця жінка не буде їй за подругу. Ні, ніколи між ними не буде душевного тепла й довіри. Коли Радислава до цієї хвилини ще й бажала подружитися з бояринею Устинією, то зараз те бажання геть відпалося від неї. Вона почала уникати товариства дружини брата Мстислава Борисовича, хоча то було досить складно — бояриня не питаючись приходила до її світлиці й заводила перемовини, геть не звертаючи уваги на прохолодність Радислави.

Ледь не кожного вечора батечко її влаштовував бенкети.

Для Радислави ті бенкети тільки й були можливістю побути поряд боярина Мстислава Борисовича, мужа свого майбутнього, тому що вдень він переважно пропадав на ловах з батьком та братами її або ж бився на мечях з братами, а вона мала готуватися до весілля. Й у такі хвилини Радислава відчувала себе геть покинутою й нещасною. Їй так бажалося бачити боярина свого кожної хвилини, бути поряд нього постійно, аби вже в очі його гарні надивитися, аби напиться до сп'яніння незвіданого раніш щастя близькості чоловіка, котрий так хвилює серце, котрий у думках її присутній постійно. Й ввечері, коли наближався час бенкету, вона пташиною легкокрилою летілася до великої зали, аби скоріше таки побачити Мстислава Борисовича, аби

надивитися на нього, напитися щастя бути поряд нього. Й у ті хвилини, коли він був поряд, нею геть забувалися недобрі слова, проказані бояринею Устинією, й те неприємне відчуття, що оселилося в серці після тих слів. Але вона все ж відчувала на собі погляди тої жінки, особливо коли Мстислав Борисович зустрічав її, підіймаючись з-за столу й поспішаючись назустріч. Радислава тріпотілася вся, спостерігаючи за його наближенням, і тихенько завмирала від щастя, коли торкався він теплими вустами її ручки, зазирає до очей гарними сірими очима й проказував тихо:

— Як я скучився за тобою, серце моє!

У відповідь бажала промовити, що скучилася за ним ще більш, що весь день проживалася, мов тортур у витримувала, чекаючи на цю заповітну хвилину зустрічі, та все ж сором'язливість брала над нею завжди гору й вона змовчувала. Опускала очі, в яких глибокими озерами плескалося щастя, подавала йому руку, яка кожного разу ледь помітно дрижала, й ішла разом з ним до столу, на білій скатертині якого чого тільки не було. Великі тарелі з впольованою вдень дичиною навколо себе такі запахи смачні розповсюджували, що слина мимоволі котилася з рота, й мед, так вміло зготований матінкою, так і лився рікою. Але сама Радислава того всього майже не бачила й не чула — що були їй ті наїдки, коли поряд сидів Мстислав Борисович і кожна клітина тіла її молодого тремтілася від близькості його, а серце завмиралося від щастя. Й як чекала вона з нетерпінням тої днини, коли нарешті стануть вони мужем та жоною й він буде поряд — завжди поряд.

І день весілля настався.

У село Пересопниця, володіння боярина Довгодума, того сонячного літнього дня понаїздило, видавалося, вельмож з усієї Київської Русі. Від пишного вбрання князів та бояр блищало все довкола — кожен бажав одягнути щонайкраще, з дорогого заморського сукна, аби справити враження на великого князя Данила Романовича, першого коронованого короля Київської Русі й славетного воєводу. Подвір'я маєтку Довгодумів так і гуділося, мов той розбурханий вулик, — з хвилини на хвилину очікували прибуття Данила Романовича. Та молоду доньку Пилипа Довгодума всі ті хвилювання гостей мало зачіпали. Свого клопоту їй вистачало. Другу добу не поснула вона, не знаходячи собі місця від хвилювання, хоча й раділа з того, що

нарешті віднайшла того, хто заволодів її серцем. Бо вже дуже незручно почувалася перед батечком — той з безмежної любові до неї скільки гривень віддав штрафом до церкви. А як же інакше — доньці єдиній минула вже вісімнадцята весна, а вона ще незаміжня. Батечко мусили платити за це штраф, і Радислава завжди відчувала в цім свою провину, хоча батечко й мовчали й не силували її до шлюбу, шукаючи того, хто нарешті заволодіє її серцем.

У переддень весілля було влаштовано дівич-вечір, і до палацу Довгодумів злетілися боярські доньки — подружки Радислави. Хоча мало кого з тих дівчат могла вона дійсно назвати своєю подругою — хіба що лиш Миланію, доньку боярина Ольхового. Миланія вже була заміжною, заробившись дружиною боярина Ростислава Куцого ще в чотирнадцять літ, але дружби своєї з Радиславою не покинула. Маєток Куций мав поряд Пересопниці, тому й дружба дівчат не обірвалася. Миланія була геть не схожою на Радиславу — маленька зросточком, пухкенька та рум'янолиця білявка з веселими блакитними очима. Вона дуже любила свого мужа й щиро раділа щастю подружки, котра все не могла наговоритися про Мстислава Борисовича.

— Милашо, яка я зараз щаслива... — шепотіла вона гарячкувато, усамітнившись з подругою біля вікна й спостерігаючи, як бавляться інші дівчата, пригощаючись солодощами та медовухою. — Ти ж бачила його — справді він красень неймовірний? А який чемний та ніжний. І як схвилював моє серце в ту ж саму мить, як тільки побачила я його. Нарешті мені зустрівся боярин, котрий припав до серця.

Миланія усміхалася.

— Бачу, подружко, що ти закохалася.

Радислава червоніла личком.

— А це так помітно? Та я не криюся, тому що кохаю чоловіка, котрому завтра стану вінчаною жоною. І я справді його кохаю, так кохаю, що мені робиться часом боязко від цього почуття... й наслідуються думки, що коли не буде поряд мене Мстислава Борисовича або ж коли розлюбить він мене, то я й жити на цім світі не зможу...

Миланія швидко перехрестилася.

— Господь з тобою промовляти подібне! Гріх то!

Радислава спохмурніла личком.

— Відаю про це, але відчуваю себе саме так. Люба Миланочко, зі мною взагалі зараз коїться щось незрозуміле — то я сміюся весело від щастя, а вже через хвилину можу намислити собі щось і заплакати так, мов не до весілля готуюся, а до похорону.

Миланія обійняла її.

— З нареченими це трапляється. Але все воно минеться, як тільки повинчають вас і ти звикнешся до думки про своє заміжжя.

Радислава від цих слів відразу ж просялася усміхом і не змогла не поділитися з подругою словами боярині Устинії. На що Миланія лиш головою похитала.

— Та жінка просто заздрить чужому щастю, тому що сама є нещасливою. Але й справді будь обережною, особливо щодо неї, й намагайся перешкодити тому, аби чоловік твій часто бачився з цією бояриною. Заздрісна жінка спроможна на підлість, а коли вона вже провадила таку розмову з тобою перед весіллям, добра від неї чекати не вартує. Й моя тобі порада — тримайся весь час поряд чоловіка, зробися для нього необхідною, мов саме повітря та життя, зачаруй та зваб його настільки, аби жодної іншої жінки у світі не існувало для нього...

Радислава знову почервоніла.

— Не вміюся я всього того робити.

— А я тебе навчу!

Через декілька хвилин дівчата почали співати пісень і розпускати товсту косу темного волосся Радислави, що символізувало собою прощання з дівочтвом і називалося завішуванням. Співали журно й сумливо, мов плакалися за безтурботним часом дівочтва під крилом улюблених батечка та матінки, яке миналося для Радислави назавжди, й вже поставалася вона на порозі нового й незвіданого життя. Поставалася на порозі подружнього життя, в якому має стати жоною для свого коханого мужа доброю та турботливою, пізнати щастя й кохання, подарувати йому міцних та гожих діток. Для цього народженою вона була й прийшла у цей світ, та все ж у свідомості, незважаючи на п'янке відчуття щастя, темною хмариною бовваніли слова боярині Устинії, й Радислава відчувала страх — страх втратити колись Мстислава Борисовича. Хоча шлюб батьків її був міцним і вони вже багато років кохали одне одного, не полишаючи того чарівного почуття в серцях своїх, Радислава все ж чула розмови об тім, що трапляються між

подружжями зради та розлучення. Але гоновила від себе всі думки про погане, запевняючи себе в тім, що заздрісні слова Устинії не втіляться ніколи у життя й вона буде щасливою, надзвичайно щасливою поряд Мстислава Борисовича. Вона подарує йому все кохання свого юного й палкого серця, на котре була здатна, й ніколи він не пошкодує об тім, що взяв її за дружину. Й поснути не могла всю ніч перед весіллям, й піднялася на ноги, коли ще й сонце не сходилося над землею, сіла біля віконця й просиділа так нерухомо до тої хвилини, поки до світлиці її зі сміхом не прийшли дівчата та не повели до лазні.

Вони знову співали сумних та журних пісень, і вона мала голосити й прощатися з дівочтвом своїм. Але плакатися Радиславі зовсім не бажалося, й вона ховала усмішку й голосила напівусміхненою, й вже у лазні, коли дівчата, обмивши її, заспівали нарешті веселих пісень, дзвінко й весело розсміялася. Сміялася й тоді, коли повернули її до світлиці й почали одягати до весілля. А зодягання те весільне варте було самої королівни — Пилип Довгодум вже не пожадобився на придане своїй єдиній доньці та на весільне її вбрання придбав тканини дорогого китайського шовку, кольору ніжних вершків, з якого й було пошито довгу туніку, щиро оздоблену вишивкою та дрібними дорогоцінними камінчиками, які мали гарно сяятися на сонці. Голівку нареченої сховали під білий шовковий убрус і золотий вінець, прикрашений смарагдами. Поверх туніки одягнули оксамитовий драпований плащ теж вершкового кольору з коштовною застібкою на плечі у вигляді білосніжної лебеді — й Радислава була вготована до весілля.

А далі все полинулося, мов у швидкому сні: вінчання в церкві, яке вона ледь запам'ятала від хвилювання та щастя, повернення до батьківського дому, на порозі якого вже чекали батечко з матінкою, аби поблагословити їх на щасливе подружнє життя двома іконами Христа та Богородиці, гомін гостей, котрі вигукували вітання й побажання щасливих і довгих років спільного життя, вітання самого Данила Романовича і його теплі, майже батьківські обійми. Й відчуття, що Мстислав Борисович поряд — тепер уже назавжди поряд неї. Тремтіла дрібно ручка, коли подавала її мужу своєму вже вінчаному, коли допомагав він піднятися їй на «сіни» й сісти за стіл поряд Данила Романовича. Й хоча поряд неї сидів такий гість особливий, для Радислави головним був на цім бенкеті чоловік, котрому вона тепер

належна на все життя своє, допоки смерть не розлучить їх, відібравши щастя всього її життя. Але думати про смерть зараз не був час — наразі був час радості та щастя, й велика зала батьківського палацу так і гуділася вся від гостей, що вигукували їм з Мстиславом Борисовичем побажання довгого щасливого життя. Мед та вино заморські так і лилися рікою в ковші та братини, гусярі грали на гуслах і славили їх з мужем гарними співами, й сама душа її, саме серце її співалося від щастя. Вперше танцювала з мужем і зорила в очі його щасливим поглядом очей своїх сяючих, тримала його погляд поглядом тим своїм, як і навчала Миланія, й відчувала наче владу над ним. А коли сонце вже всілося за обрій, а впиті гості ще продовжували веселитися та гомоніти, Мстислав Борисович нахилився до неї й тихо-тихо промовив:

— Час нам усамітнитися до спочивальні.

Радислава відчула, як зачервоніло й запалалося личко її щасливе, й серце забилося так часто в грудях, мовби ладне було вискочитися з них. Ось цієї хвилини вона й чекала й одночасно надзвичайно страшилася. Й нехай мама казали, що вона відчує лиш миттєвий біль, та все ж було боязко. Перша шлюбна ніч... Якою вона буде саме для неї? Й матінка, й Милаша промовляли, що ложе мужа та жони є чистим та благословенним і неземне задоволення, що не схоже ні на що інше, дарує воно, та все ж... Все ж страх продовжував володітися нею — вже бояринею Радиславою світ Пилипівною з В'яженичів, коли крокувала вона слідкома за мужем до великої світлиці, яку батечко подарував їм з мужем на весь той тиждень, що буде відбуватися весілля, й до самого їхнього від'їзду в маєток Мстислава Борисовича. Вперше в житті полишилася з чоловіком наодинці й не могла ніяк позбутися незрозумілого страху, що дрібним дрижанням струшував усе її тіло, мов то була вона геть промерзлася, хоча в світлиці було надзвичайно тепло й навіть спекотно. Дивилася зацікавлено й боязко одночасно, як Мстислав Борисович скидає з себе свиту й полишається в шовковій сорочці та штанях, а потім скидає й сорочку, жбурляючи ту кудись у куток світлиці, й полишається напівоголеним... і вона бачить перед собою сильне чоловіче тіло, котре є геть відмінним від її власного й поросле на грудях кучерявим рудавим волоссячком. Мстислав Борисович посміхнувся до неї, одним ковтком випив братин вина й почав наближатися, й Радислава навіть сама в ту хвилину

не зрозуміла, чому їй так відчайсно раптом закортілося втекти від нього. Втекти від свого коханого лицаря, котрий був тепер їй мужем. Певне, то страх перед незвіданим оволодівся нею, й вона навіть вилаяла себе за подібне, й примусила всміхнутися у відповідь на усмішку мужа свого, котрий промовив, схиляючись до неї:

— Яка ж ти красива, жоно моя.

Вуста тремтіли, коли прошепотіла тихо:

— Ти теж гарний, муже мій...

Мстислав Борисович підняв сильну руку свою й торкнувся її зачервонілого личка шорсткою на дотик долонею, змусивши Радиславу задрижати від того доторкання. Потім він нахилився й торкнувся її вуст своїми теплими вустами — перший подружній поцілунок у тиші та затишку великої світлиці. Й Радиславі поцілунок той сподобався. Вона навіть заплющила очі й вся прилинулася до мужа свого, відчуючи, як він обіймає її... А потім з ним трапилося щось незрозуміле. Поцілунок його втратив ніжність та приємність для неї, вуста заробилися наполегливими й наче грубими, а руки почали обіймати з такою силою, що Радислава відчула біль від тих обіймів. І він уже зовсім не звертав уваги на її слабкий супротив тій грубості — цілував й одночасно роздягав, ледь не розриваючи дорогий китайський шовк, і щось вдоволено гарчав нелюдяним голосом, кинувши її на ложе й налігшись зверху важким дужим тілом. Його руки нишпорили її ніжним недоторканим тілом, й Радислава не розуміла в ту хвилину зовсім, про яке задоволення промовляли матінка та Миланія, — сама вона ніякого задоволення не відчувала. Навпаки, нею продовжував володіти страх та незручність від дотиків мужа, котрий у ту ніч зовсім не нагадував більш того Мстислава Борисовича, до которого вона вже звиклася за час їхнього знайомства. Він наче на незнайомця перетворився й робив такі речі, від яких горілося ярим вогнем лице й бажалося, аби все те закінчилося щонайшвидше...

Все закінчилося швидко, гидко й неприємно. Мстислав Борисович вдоволено простогнав, скотився з її розчавленого тіла, геть нічого не промовив і просто поснув, обернувшись образливо до неї спиною й за хвилину смачно захропівши. А Радислава лежала поряд, мов блискавицею вражена, й слухала те хропіння його дратівливе. Невже це й є те подружнє щастя від близькості, про яке вона чула? А може, то з нею є щось не так і вона просто не відчуває того, що відчували мама

та Миланія? Але як би воно там не було, та поведження Мстислава Борисовича... Чому він так швидко покинув ніжне своє ставлення, чому обернувся до неї спиною й поснув так, наче й не лежала вона поряд? Радислава нічого не розуміла, тільки відчувала себе так гидко та болісно, що хоч зараз кидайся до маминої світлиці, припадайся до грудей теплих та рідних і там відшукуй собі втіху та заспокоєння, як це було всі роки дитинства та юнацтва. Бажання те звичне було настільки вже сильним, що Радислава була й зірвалася з ложа й підвелася на ноги рівні, та вчасно зупинила себе. Вона ж не мала того робити. Вона тепер є заміжньою, й сама матінка вчили, що коли б що не сталося, а вона має полишатися поряд мужа й зберігати при собі все, що між ними відбувається. Потрібно лиш заспокоїтися, й все буде добре. Можливо, Мстислав Борисович випив зайвого меду та вина, ось і зробився таким грубим через впитість свою, тому що відомо ж, що впита людина зовсім іншою робиться й не схожою на себе. А завтра він проспиться й знову постанеться перед нею тим ніжним і турботливим боярином, до котрого вона так звиклася й котрого встигнула покохати. Й заспокоївши себе таким чином та думками, Радислава повернулася на шлюбне своє ложе й прилягла поряд мужа. Та поснути в ту ніч вона майже не змогла, лиш під самий ранок забувшись неміцним і чутливим сном.

Ранок наступної днини пробудив Радиславу втомленою й геть розбитою. Вона прокинулася несподівано й наче від поштовху й з розчаруванням та одночасно полегшенням побачила, що мужа її немає поряд на ложі. Те, що сталося вночі, гіркуватим спомином непокоїло серце, але вона відчувала, що має все забути, покинути з пам'яті й думати лиш про хороше. Мстислав Борисович сьогодні неодмінно буде іншим, зовсім не таким, яким постався вночі, й неясний біль відійдеться від її серця.

Весілля їхнє мало розтягнутися на тиждень, адже за повір'ям та традиціями, коли весілля справляти три дні й довше, то й життя молодят буде щасливим. І на другий день батечко були влаштували лови для гостей, на які були навіть запрошені жінки, котрі побажають взяти в них участь. І Радислава, підіймаючись з ложа, вирішила, що вона теж неодмінно поїде на лови поряд мужа свого. Й не буде згадувати неприємності минулої ночі ні жодним словом, ні порухом чи

поглядом. Усе те неприємне неодмінно має минутися, й сьогоднішня ніч буде кращою за минулу, вона в тім була певною. Тому й зустріла мамку свою Мокрину з усмішкою, коли та з'явилася до світлиці її, й матінці промовила, що в неї все гаразд, коли спустилася до великої зали, де всі снідали, готуючись вирушати на лови. Трішки невпевнено підійшла до столу на «сінях», за яким сиділи батечко з великим князем Данилом Романовичем і мужем її. Мстислав Борисович смачно й навіть пожадібно вгризався в ногу кабана, але при її наближенні відразу ж зіскочив на ноги й посміхнувся ніжно, знову перетворившись на того милого її серцю боярина, котрого покохала вона й за котрого згодилася вийти заміж. Й відляглося на серці в Радислави, мов сонцем яскравим все осяялося довкола, й ніжно у відповідь мужу своєму посміхнулася вона, не помітивши чужого недоброго й заздрісного погляду, який уважно спостерігав за її привітанням з мужем. Мов намагаючись заслугувати прощення за нічну провину, Мстислав Борисович припадався біля молодої дружини й все ніжно цілував її ручку, отримуючи розуміючі погляди гостей поважних. Спитався навіть, як вона почувається, викликавши відчайне почервоніння личка блідого, й зрадів щиро, коли сповістила вона об тім, що теж візьме участь у ловах. Промовчала лиш об тім, що не надто полюбляла ті розваги знатні, коли вбивали нещасних тварин, але так кортіло їй вже не полишати мужа, що вирішила не звертати уваги на ту нелюбов свою.

За годину вирушали. Радислава, переодягнувшись у зручну туніку червоно-синього кольору та плащ з оксамиту, поспішала до стаєн, де вже мав чекати на неї муж її, коли посталася перед очима її досить неприємна оку закоханої жінки картина — двоє баских коней поряд, і вершники, що так завзято перемовлялися між собою, й перемовини ті уривалися веселим жіночим сміхом, що срібним дзвоником лунав навкруги. У Радислави впалося серце й ноги підкосилися вмить, ледь втримуючи її наче обважніле тіло. Ті двоє вершників на баских конях — то були Мстислав Борисович й Устинія Мелетіївна. Й муж її так радісно всміхався іншій, так весело сміявся над словами іншої жінки, що Радислава відчула біль — незнайомий та пронизливо-гострий біль ревностів, коли бачиш ти, як коханий муж твій насолоджується товариством іншої жінки й дарує тій радісний сміх, котрий мав дарувати лиш одній тобі. А Устинія, мов помітивши її

й намагаючись зробити ще більш боляче її серцю, поклала пухку руку свою на долоню Мстислава Борисовича й прихилила до нього голову в червонім убрусі, щось тихо промовляючи. Їй те видовисько було болісним, справді надзвичайно болісним для Радислави, котра завмерлася на одному місці й не відала того, що було їй у ту хвилину робити — підійти до нахаби й обірвати ті її промовини з мужем своїм вінчаним, а чи взагалі кинутися геть, назад до палацу, де зачинитися у світлиці й заридати гірко та безвтішно, слізьми намагаючись виплакати весь той біль, що ятрив зараз серце. Але ні, не стала робити останнього — коли бажає вона отримати перемогу над цією жінкою, то має вчиняти так само, як і та вчиняла, хитрощами спокушаючи чужого мужа, що перед Богом було гріхом великим і звалося порушенням однієї з заповідей Божих. Тепер вона більш вже не дівчина й не дівиця сором'язлива, а заміжня жінка й бояриня, й вона своїм не поступиться. Ніколи. Гордовито задерши голову, Радислава пішла вперед, і на личку її вродливому розквітлася чарівна усмішка.

— Я змусила тебе довго чекати, муже мій?

Запитання її, промовлене ніжним голосом, змусило Устинію Мелетіївну ледь помітно поморщитися вродливим лицем, а Мстислава Борисовича обернутися до неї. Радислава не могла нічого розібрати на лиці мужа свого, але посмішка на вустах його зігріла її й надала сили та сміливості. Мстислав Борисович спішився з коня й поцілував її руку.

— Я чекав на тебе все життя... що мені чекання декількох хвилин?

Радислава продовжувала сотуватися чарівним усміхом.

— Особливо у товаристві такої чарівної співрозмовниці?

Мстислав Борисович кинув швидкий погляд на Устинію Мелетіївну.

— Устиночка завжди вміє розважити.

Радиславі не надто припалося до вподоби те, як ніжно назвав її муж жону свого брата, але вона й вигляду не подала, втішаючи себе невдоволеним вираженням, з яким Устинія спостерігала за тим, як Мстислав Борисович допомагає дружині всістися на білого красеня коня — подарунок Данила Романовича до весілля. Вона була наче забутою ним враз і тільки недобрим та заздрісним поглядом спостерігала, як молоде подружжя В'яженичів виїздить зі двору на лови. А ввечері, коли всі гості боярина Пилипа Довгодума зібралися на черговий бенкет з нагоди весілля його єдиної доньки, бояриня Устинія

світ Мелетіївна свого вже не прогавила й підмовила молодого мужа Радислава до танку. Вона наче провокувала Мстислава, наче виклик йому кидала й одночасно так звабливо та спокусливо дивилася, що уважний доглядач міг би й зрозуміти, що між цими двома щось відбувається, й молода дружина-красуня Мстислава Борисовича тому зовсім не завада. Та ніхто уважно до них не додивлявся — мед та вино творили свою справу, й втомлені ловами гості швидко впивалися й хмілилися. Й лиш тільки темні великі очі молодої нареченої помічали все й спостерігали за тим танком уважно й сторожко, й почувалася Радислава так, мовби зараз, у цю ж хвилину в неї крали мужа. Нахабно й безсоромно забирали те, що було належно їй як вінчаній жоні. Вона також не могла не помітити й не визнати того, що Устинія світ Мелетіївна була в той вечір просто надзвичайно чарівною. Блакитні очі її сялися й горілися, й у спогляданні їхньому можна було втонутися й пропасти, й напруженій Радиславі видавалося, що Мстислав її теж пропадеться в тих очах незрівнянно-чарівних. Вони про щось говорили під час танку, й Устинія час від часу закидала голову назад й весело реготалася, й Радиславі той сміх видавався насміхом саме над нею, над її розчавленою гідністю. Отримавши перемогу вдень на ловах, Радислава знову програвала Устинії й геть не знала того, як має вчиняти далі. Й, певне, кинулася б геть з зали, не втримавши сліз, чим змусила б гостей почати пліткувати й перешіптуватися, але її зупинила Миланія. Вхопила за руку й міцно затисла.

— Навіть і не намислюй втікати й полишати мужа цій вовчиці зголоднілій.

Радислава обійняла вірну подругу.

— Милашо, що мені робити?

— Зараз нічого. Вони потанцюють та і все. А потім вона піде до світлиці зі своїм мужем, а ти зі своїм. Коли ж весілля закінчиться, ви роз'їдетесь й всі ці веселощі закінчатся. Ти не розумієш, але ця жінка все це коїть для того, аби посварити тебе з мужем, аби вкрати в тебе радість від найщасливіших днів у житті кожної жінки. Не звертай на неї уваги...

Радислава ледь не застогнала.

— Я не можу...

— Зможеш. Думай лиш об тім, що Мстислав Борисович тепер тобі вінчаний муж, ви належні один одному перед Богом та людьми й ніхто

не може постатися між вами...

— Може. Бояриня Устинія світ Мелетіївна.

Миланія закотила очі догори.

— Ти просто неможлива. Сама собі біду нагукуєш.

Перемовляючись з подругою, Радислава ледь була дочекалася тої хвилини, коли музики змовклися й той небажаний для неї танок закінчився нарешті. Мстислав повернувся до неї, але вона відчула від нього котрусь прохолодність та відчуженість, мов не бажалося йому закінчувати той танок з дружиною свого брата. Устинія пішла танцювати зі своїм чоловіком, але Радислава з боєм помічала, як спостерігає муж її за тою жінкою, як очі його слідкують за нею, за кожним порухом її та усмішкою повновидих рожевих вуст. І Радислава більш не могла того витримати.

Ніжним порухом взяла мужа за сильну руку.

— Я втомилася, володарю мій.

Мстислав кинув на неї короткий погляд.

— Йди відпочивай. А я ще посиджу й подивлюся на танці.

Радислава примусила себе посміхнутися.

— Ти не хочеш піти зі мною?

В'яженич знову поглянув на Радиславу, й цього разу в спогляданні його видалося їй роздратування її наполегливістю. Раніш вона не помічала нічого подібного в очах його, й побачене вранило її набагато більш, ніж вона очікувала. Мстислав, муж її коханий, відмовився йти з бенкету разом з нею, й вона пішла сама. Пішла, аби не бачити більш, якими поглядами супроводжує він пишну постать дружини свого брата, й не відчувати того болю, який спричиняло їй бачення всього того. Але в тиші світлиці вона не позбавилася від болю, й навіть навпаки — їй зробилося ще гірше. Чому, чому вийшлося так, що чоловік, котрого вона обрала й котрого покохала, нарешті відчувши це почуття, раптом так захопився жоною свого брата, чому він робить їй так боляче? Невже вона помилилася? Невже боярин Мстислав В'яженич не той чоловік, що спроможний подарувати їй щастя, і шлюб з ним є для неї найбільшою помилкою у житті? Ні, вона не мала так думати вже на другий день після весілля. Вона не мала так думати через жінку, ласу до чужого, котра певне що лиш через заздрощі почала зваблювати брата свого мужа, котрий лиш день, як одружився. Радислава має сподіватися на те, що все погане минеться — як

не зараз, то коли переїдуть вони з Мстислаовм до маєтку його й заживуть тихим подружнім життям, в якому не буде поряд жінки цієї. Ця думка певною мірою заспокоїла Радиславу, й вона поклалася на ложе чекати свого мужа. А він прийшов досить пізно, коли вона була вже майже поснула. Дух меду та вина торкнувся її, коли він нахилився, аби поцілувати її, та чомусь цілунок той не припав Радиславі до вподоби й видався прохолодним і... наче байдужливим. Поглянула на нього уважно й, пересилиючи дівочу несміливість, яка все ще продовжувала панувати нею, незважаючи на шлюбну ніч, що минулася, обережно торкнулася долонькою його лиця, а потім погладила міцну шию, що виднілася в розрізі свити. Мстислав поглянув на неї трішки вдивовано, але нічого не сказав — просто посміхнувся й знову поцілував її. Йому мала, неодмінно мала сподобатися ця ласка, коли так вона подобалася мужу Миланії. Ні, Радислава все зробить для того, аби вигнати з його думок ту безсоромливу Устинію Мелетіївну, вона стане відчайні й хоробро боротися за свого мужа. Її неприємні спогади вчорашньої ночі не зможуть їй у цім завадити. Мстислав торкався її ніжного тіла й цілував її... але коли він оволодів нею, вона не відчула знову нічого приємного, не відчула задоволення з чоловіком, яке мала би відчутти. Певне, з нею є щось не так, коли не спроможна відчутти вона того, що відчувала подруга її. Сумно, але що було робити. Головним було те, аби Мстиславу все подобалося й він менше дивився в бік дружини свого старшого брата.

Наступні декілька днів вказали на те, що сподівання Радислави були марними.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

BOOK2GO
ЕЛЕКТРОННІ КНИГИ

КУПИТИ